

EL PART DELS COMUNS

JOAN SERRA CARNÉ
SARA GONZÁLEZ

El part dels comuns

© del text: Joan Serra Carné i Sara González, 2017

© del pròleg: Josep Ramoneda, 2017

© d'aquesta edició: Edicions Saldonar, 2017

Primera edició: octubre del 2017

Publicat per Edicions Saldonar

Alfambra, 16, 5è 2a

08034 Barcelona

edicions@saldonar.com

www.saldonar.com

Edició i producció: Francesc Gil-Lluch

Disseny de la coberta: Enric Muñoz

Maquetació de l'interior: Octavi Gil Pujol

Impressió: BookPrint

Distribució: UDL

IBIC: JP

ISBN: 978-84-946753-3-1

Dipòsit legal: B-18032-2017

Imprès a Catalunya · *Printed in Catalonia*

Edicions Saldonar és membre de l'associació d'editorials independents

Llegir en Català, juntament amb Alrevés/Crim.cat, L'Avenç,

Birabiro Editorial, El Gall Editor, Edicions del Periscopi,

Raig Verd Editorial, Sembra Llibres i Tigre de Paper.

Tots els drets reservats. No es pot reproduir cap part d'aquest llibre,
per qualsevol mitjà, sense el permís d'Edicions Saldonar.

*Volíem fer el camí junts.
L'hem fet i el continuarem fent.
Gràcies, Ferran, Oriol i Roger.
Per l'amistat, per la feina en equip.
L'aventura continua*

TAULA

VIATGE AL FUTUR DELS COMUNS, per Josep Ramoneda	13
INTRODUCCIÓ	21
LA CARA A DE L'ASSEMBLEA FUNDACIONAL	25
LA CARA B DE L'ASSEMBLEA FUNDACIONAL	33
UN PAPER AMAGAT A CASA,	
PUNT DE PARTIDA	43
L'home més sol·licitat es resisteix a dir que sí	47
El primer confiat a trencar	
l'hegemonia electoral del PSC i CiU	53
El moment de fer el nou partit	56
DOMÈNECH, L'ARQUITECTE DELS COMUNS	65
Tarannà aglutinador,	
dur amb els postulats convergents	69
Terrades, Pi i Margall i Companys	74

La història del PSUC, i les converses amb Iglesias i Errejón	79
El nou partit, la plataforma d'una generació	86
CATALUNYA SÍ QUE ES POT,	
LES LLIÇONS D'UN FRANKENSTEIN	93
Albano Dante Fachin, actiu o factor desestabilitzador?	96
La gestió d'un grup inoperatiu	100
PODEM, EL GRAN ESCULL	105
Quan el barri de Sant Ildefons ha de trobar encaix	108
Fachin es fa fort i s'atrinxera	111
El missatge que dinamita la confluència	115
El descontrol pel control	117
La intervenció de Pablo Iglesias	120
Quan Telegram és més problema que solució	126
Els ponts personals, trencats... i un principi d'úlceres	132
I tot això, com es resol?	135
Podem Catalunya, un navegant solitari	138
Un esquelet ideològic que avança al marge de la taula política	140
La confluència, amb nous lideratges i sense Fachin	142
QUÈ PENSEN ELS COMUNS?	151
Política i economia del que és «comú»	156

La lluita contra la desigualtat	158
Sobirania de sobiranies	160
El nom fa la cosa	162
ELS COMUNS I EL PROCÉS	167
La complexa defensa d'un ideal amb etiqueta d'utopia	172
Processisme, acusacions mútues i referèndum	181
Crida a la participació... contra la repressió del PP	188
EL REPTE DE NO SER UN PSC 2.0	195
Les aliances de govern	199
Una confluència que ha de culminar l'any 2019	202

VIATGE AL FUTUR DELS COMUNS

JOSEP RAMONEDA

El 15 de maig del 2011, a partir de les acampades populars a la Puerta del Sol de Madrid, va néixer el moviment dels indignats, també conegut com a 15-M. Exactament quinze dies abans s'havia fundat a Catalunya l'Assemblea Nacional Catalana, un dels motors del procés sobiranista. I ja feia dos anys que havia nascut a Barcelona la PAH, la plataforma que va donar visibilitat al drama de les persones afectades pels impagaments d'hipoteques, va evitar desnonaments i va portar aquest afer al Congrés dels Diputats a través d'una iniciativa popular.

Són tres moments icònics de la doble fractura que vivia i encara avui viu Espanya: fractura social, fruit de la crisi i de les polítiques d'austeritat que han traslladat el pes de les seves conseqüències a l'esquena de les classes populars; i fractura política, a causa de l'esgotament del règim polític del 78. Un sistema «gripat» pel conformisme, l'autocomplaença i la incapacitat reformadora dels dos partits que n'han exercit de copropietaris,

el PP i el PSOE. Però el gir inesperat es va produir a les eleccions europees del 2014 i a les municipals del 2015. Per sorpresa, Podem es va presentar a les europees i va obtenir més d'un milió i mig de vots, i a les municipals, les organitzacions polítiques sorgides dels moviments socials van aconseguir, entre d'altres, les principals alcaldies espanyoles: Madrid, Barcelona i València. S'ha via produït un salt que no estava previst.

Els moviments socials, al marge de l'àmbit institucional, formaven part de la dinàmica del sistema: expressions del malestar social que sovint eren foguerades que s'apagaven a la mateixa velocitat que havien crescut, mobilitzacions que les forces de seguretat controlaven i reprimien si agafaven massa empenta. Eren incòmodes en tant que menys previsibles que les mobilitzacions per conflictes empresarials, controlades pels sindicats, però inicialment no se'ls donava més transcendència, en el benentès que el seu lloc era als marges del sistema. La gran novetat, la decisió inesperada, va ser que d'aquests moviments en van sortir formacions polítiques decidides a disputar el poder institucional a aquells partits que se'n consideraven dipositaris exclusius. Això no estava previst i va produir un desconcert notable, especialment quan algunes enquestes van arribar a apuntar la possibilitat que Podem, el partit resultant de les mobilitzacions, guanyés les eleccions generals. Els dirigents *podemites* van caure en el miratge i això va fer que el gran èxit (setanta diputats el 20 de desembre del 2015) fos viscut com una gran frustra-

ció que va condicionar negativament la seva estratègia posterior.

En tot cas, aquesta irrupció a l'escena política d'uns protagonistes que no havien estat invitats era una expressió més d'una realitat que ja està present a tot Europa: el procés de globalització ha posat en crisi les democràcies liberals, cada cop més incapaces d'establir límits al poder econòmic i cada cop més reduïdes a la funció d'instrument de seguretat d'aquest sistema. Un malestar profund que ha donat lloc a fenòmens diversos, però que arreu està trencant l'*statu quo* bipartidista amb l'aparició de nous grups a la dreta o a l'esquerra segons les peculiaritats de cada país. Els excessos de la globalització, que han fet que molta gent visqui en el desconcert de perdre els referents que configuraven el seu entorn; les fractures de la crisi econòmica, que han traslladat els abismes de desigualtat al primer món, i la impotència d'una política d'inèrcia conservadora que no ha estat capaç de preveure els canvis conformen el transfons d'aquesta mutació. A Espanya i a Grècia, la disrupció va venir de l'esquerra; a altres països com França i Alemanya i a bona part de l'Europa central, ha tingut un perfil d'extrema dreta i ha utilitzat la immigració com a cap de turc. Als Estats Units ha pres la forma d'un assaig d'autoritarisme postdemocràtic, que és la gran amenaça del futur immediat i que ja s'ha fet realitat a Polònia i Hongria, sense que la Unió Europea hi hagi posat fre.

La resposta institucional a aquestes irrupcions ha

estat l'ús indiscriminat del mot *populisme*, una categorització que no té altra voluntat que la de desqualificar, dividir els partits polítics entre els homologats (els que han governat fins ara) i els no homologats (els que s'ha d'impedir que governin peti qui peti). Això és una expressió de la incapacitat del bipartidisme d'entendre i assumir la necessitat d'eixamplar l'àmbit del que és possible: la democràcia no pot ser tan estreta. I, si ho és, esdevindrà irremeiablement autoritària. El que està sobre la taula és un apoderament més gran de la ciutadania, que comença a reaccionar després dels nihilistes anys de la indiferència —quan semblava que tot era possible— i vol ser escoltada.

A Catalunya, aquests fenòmens han tingut expressions molt diferents: el moviment sobiranista, exemple canònic del moment actual de contracció després de la descontrolada expansió inicial de la globalització, i els comuns, que són els que aquí ens ocupen. Joan Serra Carné i Sara González han fet un rigorós seguiment periodístic del procés llampec que ha dut els comuns del carrer a les institucions fins a ser la força catalana amb més representació al parlament espanyol, amb l'alcaldia de Barcelona com a insígnia i amb Ada Colau en l'alineació dels lideratges polítics.

Ha estat un procés accelerat que els està posant a prova permanentment. Com era de preveure, la rapidesa amb què han fet el salt ha quedat notablement frenada per la pràctica política del dia a dia. I, en la mesura que les expectatives amb què van arribar eren

grans, aquest bany de realitat pot resultar frustrant si no aconsegueixen construir projectes realment diferenciats i identificables en les institucions que governen o que aspiren a governar. Les circumstàncies polítiques els han situat en una conjuntura extremament difícil de gestionar en què, d'una banda, se'ls ha obert una gran oportunitat per assolir l'hegemonia de l'esquerra —tenint en compte la radicalització conservadora del PSC i el desplaçament d'Esquerra Republicana cap a l'espai convergent— i, de l'altra, se'ls obre un espai de centralitat en l'aposta per la radicalitat democràtica sense assumir el projecte de màxims de l'independentisme.

Són molts els interrogants que es plantegen als comuns en aquest moment. Com consolidar una irrupció tan ràpida i imprevista que col·loca figures icòniques dels moviments socials al caprici dels condicionaments propis del marc institucional? Estan condemnats a ser efímers o s'ha d'entendre que ja han superat el període iniciàtic i que tenen camí per recórrer?

Els comuns, avui, són el referent de l'esquerra a Catalunya. Ho sap ICV i per això juga amb ells, consolidant una figura com Xavier Domènech. Els dirigents espanyols de Podem han entès que, fora dels comuns, no tenen salvació, encara que els seus d'aquí resistixin. La pressió del sobiranisme per un costat i la de la CUP per l'altre amenacen permanentment el perímetre de l'organització.

Partits nous, formes eternes? Aquestes organitzacions neixen en contra de la burocratització dels par-

tits, en contra del paper de filtre i del control dels quadres dirigents que acaba allunyant-los de la ciutadania i deixant-los sense ànima. El risc és que, volent ampliar la capacitat d'aspiració de l'organització de baix cap a dalt, acabi produint-se l'efecte contrari, que —en paraules de Pierre Rosanvallon— «l'oferta política en determini la demanda» i que els lideratges siguin encara més determinants.

El seguiment minuciós del recorregut dels comuns aporta material i informació per anar anticipant aquestes qüestions i d'altres en un moment que crec que determinarà el seu futur. D'una banda, la segona part del seu mandat municipal a Barcelona serà decisiu: necessiten mostrar un projecte de ciutat diferenciat, amb valor afegit i susceptible d'ampliar el seu espai electoral. Han arribat i s'han fet seva la institució sense que es produís cap dels desastres que alguns anunciaven, i ara han de demostrar que són ells i que tenen un projecte. D'altra banda, la gestió de filigrana que Colau ha fet, sempre al llindar, del procés sobiranista passarà ara a la prova definitiva: la conquesta d'un espai de certa centralitat en la política catalana a partir d'un projecte propi clarament diferenciat del sobiranisme però amb l'acceptació del marc de l'autodeterminació com a espai de resolució del conflicte.

Crec que paga la pena llegir *El part dels comuns*, aquesta immersió en la breu història dels comuns, com un viatge al futur. És una crònica per entendre les claus del que ha de venir. Tindran el Joan i la Sara, d'aquí a

tres anys, raons per fer la segona part d'aquest llibre? És una manera d'assenyalar el potencial i la incògnita que són els comuns encara avui en dia. Els faig un prec: que no es resignin a prolongar el paper d'esquerra testimonial que la tradició del PSUC ha fet durant tants anys. Ara, cal exigir més.

INTRODUCCIÓ

Hi ha poques coses més suggerents per a un periodista polític que relatar el naixement d'un partit. Aquesta és la reflexió que vam fer l'estiu del 2016. En paral·lel al moment transcendent en què estava instal·lada la política catalana —una etapa d'emancipació nacional—, els comuns començaven els treballs per edificar una nova formació que estabilitzés l'espai que havien conquerit a l'esprint. Feia mesos que avançaven a una velocitat vertiginosa: primer de camí a les eleccions municipals de la primavera del 2015 —amb el triomf d'Ada Colau a Barcelona— i després fixant l'objectiu dels comicis espanyols del 20 de desembre d'aquell any i del 26 de juny del 2016 —amb la victòria de la candidatura liderada per Xavier Domènech—. L'esquerra alternativa necessitava aturar-se, unificar marques i consolidar capital polític després d'un llarg cicle electoral, que incloïa també les eleccions plebiscitàries a Catalunya, liquidades amb un resultat molt més discret. El procés de confluència que projectaven Barcelona en Comú, ICV, EUiA i Po-

dem —amb la pota afegida d'Equo— era inajornable i presentava uns quants interrogants. Enteníem, per tant, que l'interès estava acreditat.

Haviem seguit al detall el llarg calendari electoral que havien protagonitzat els comuns, acumulàvem informació dels protagonistes, i en coneixíem el trajecte polític i vital. Alguns havien fet el salt de l'activisme a la política, d'altres procedien del camp acadèmic i feia temps que reflexionaven sobre la necessitat de bastir un ampli front d'esquerres, i també hi havia dirigents de partit bregats en la política parlamentària. Tots raonaven que havia arribat el moment de debatre amb certa calma i ordenar el que la voràgine electoral no havia permès endreçar. Escrutats per totes les forces polítiques catalanes —per la centralitat que atorga governar Barcelona i ser el grup parlamentari català més nombrós al Congrés dels Diputats—, els comuns es disposaven a posar els fonaments del que havia d'esdevenir el PSUC del segle XXI —segons la seva pròpia descripció—, i nosaltres disposàvem de les eines per escriure com es gestaria el nou partit.

Ningú ens havia fet cap encàrrec. Ens semblava que el part de la nova formació tenia una història prou rica per fer-ne un llibre. Ens imposàvem ser propers als protagonistes per enriquir de detalls el nostre treball i, alhora, suficientment distants per assenyalar les carències i les imperfeccions del projecte. El lector haurà de determinar si hem aconseguit el que preteníem fer: escriure el relat —planer, amè i exigent— del naixement de Catalunya en Comú, des de l'anecdota fins als fona-

ments polítics, amb esperit crític. Un procés, el de construcció d'aquest nou espai, que continua en marxa. Fer que l'esquerra clàssica i l'esquerra emergent conflueixin en unes sigles no s'aconsegueix en una assemblea fundacional. La suma d'actors amb diferents sensibilitats i d'un context polític agitat, marcat pel xoc institucional entre la Generalitat i l'estat, ha fet que superposessin debats. El nou partit ha hagut d'endreçar les discussions domèstiques i, alhora, formular un discurs de país quan les estructures de la formació encara s'estan solidificant. El llibre també recull el que ha fet que els comuns fossin interpel·lats àmpliament: la defensa del referèndum. No pretenem fer-ne un judici, simplement volem deixar constància de l'argumentari i els fets.

Per disposar de més informació de la que incloïem en les nostres cròniques periodístiques —els darrers anys hem explicat l'actualitat dels comuns primer a l'*Ara* i després a *Nació Digital*—, hem recorregut als protagonistes. Hem conversat amb Xavier Domènech, Elisenda Alamany, Gerardo Pisarello, David Cid, Joan Josep Nuet, Joan Subirats, Marc Grau, Joan Giner, Arnau Mallol, Pablo Iglesias, Íñigo Errejón i Albano Dante Fachin. Tots ells ens han regalat arguments i confidències, reflexions i anècdotes que alimenten el llibre. Les seves aportacions es complementen amb el pòsit de la feina feta sobre el terreny, la lectura de desenes d'articles i la consulta bibliogràfica. Aquesta és la història del part dels comuns.